

Rektin aſchanas fattisme

it ihpaſhi preeſch

tautas-ſkohlahm,

bet ari preeſch katra, kas gruntigi grib eemahzitees
rektin aſchanas pamata mahzibas; eekſch daudſ pra-
ſchanahm, atbildeſchanahm un prohwehm, ſarakſtitā
un gaifmā laiſta

no

Fr. Mekon.

Leepajā,

ſpeefis grahmatu- un bilſchu - ſpeefstawā no B. Niemann.

1876.

51
147

LA
18

Rehkinaschanaś - fatfisme

it ihpaſhi preekſch

tautas - ſkohlahm,

bet ari preekſch latra, kas gruntigi grib eemahzitees rehkinaschanaś pamata mahzibas; eekſch dauids prafifchanahm, atbildechanahm un prohwehm, ſarakſtita un gaifmā laifta

no

Fr. Mekon.

Leepajā,

ſpeefis grahmatu - un bilſchu - ſpeeflawā no B. Niemann.

1876.

1953

0312024469 (28)

Latvian Library

Nozenses atvelehts. — Rīgā, 10. Novemberi 1875.

Latvian Library's directorship has been given to the Latvian National Library. The library's name is now the Latvian National Library. The library's address is now the Latvian National Library.

an

Latvian Library

Latvian Library

Latvian Library is located in the Latvian National Library. The library's address is now the Latvian National Library.

und hieß schriftstelleren unter ihm eine Menge von Schriften
zu verschiedenen Themen von Ideen und Sitten an sei den
in dem in der Schriftsteller und den von den Schriftsteller
verschiedenen Stilen of schriftsteller ist nur das von Schriftsteller zu
schreiben ohne Schriftsteller geschrieben als zugeschrieben. Schriftsteller zu
schreiben schreibt Schriftsteller Schriftsteller und Schriftsteller schreibt Schriftsteller
und Schriftsteller zu schreiben Schriftsteller Schriftsteller und Schriftsteller zu schreiben
und Schriftsteller zu schreiben Schriftsteller zu schreiben Schriftsteller zu schreiben
Preefschrunga.

Rehkinaschana satram zilwekam ir lohti waijadfiga si-
natniba, lai tas pats fewi nepeewiltu jeb ziti to nepeefrahptu,
bet tam ween ta nes ihstu labumu, kas tik dauds prohtzik pee
wina amata un dsihwes - kahrtas ir waijadfigs un to proht
gruntigi. Semesstrahdneekam un semam amatneekam peeteck,
kad winsch proht tahs tschetras rehkinaschanas-wihses ar weseleem
weenadeem, neweenadeem un datuskaitleem, un labi tam, kas war
wehl wairak, bet ditti dauds ir to, kas wehl netik tahl neproht un
dauds ir ari to, kas lohti mas pasihst rehkinaschanas skunsti.
Tautas skohlas gan rehkinaschana tohp mahzita wairak stundas
nedelâ, bet skohlas laiks ir lohti ihs, tam leelakam pulsam tik
diwas trihs seemas un skohlmeisters lai gan karsti mahzitu un
rahditu, eeksch tik ihsa laika deewe - sin zik dauds newar eekalt
hawn mahzeektu galwas. Bes tam truhfst tahdu grahmatu, kur
behrneem apkeramâ un saprohtamâ walodâ rehkinaschanas grunts
mahzibas buhtu issstahftitas. Skohlmeisterim naw tildauds
laika wiſu kreetni isskaidroht un ko tas steigdams skohlneeleem
no galwas preefschâ fazijis, to tee ahtri no ſmadſenehm isschwihſt.
Turklaht tee behrni buhdami nesin zik leelâ wehrtibâ rehkinas-

schana un tadehk pee tahs tik kreetni nepeespeeschahs. Bes tam
 teem, kad tee no skohlas isnahk naw nefahdas darishchanas ar
 rehkinaschani, un kad tee nu leeli isanguschi un nu teem ta
 ir waijadfiga, tad tee jau to masunu, ko skohlâ eemahzijuschees,—
 ir peemirfuschi. Tapehz es apnehmohs farakstihk fcho rehki-
 nashanas katkismi tahs pirmas rehkinaschanas grunts mahzi-
 bas eeksch prafischchanahm un atbildehm fastahdidams un ar prohwem
 isskaidrodams. Ta nu schi katkisme katram skohlmeisterim buhs
 leels palihgs pee rehkinaschanas mahzishchanas. Behrni wałas-
 brihschöö no tahs warehs ismahzitees tahs grunts mahzibas un
 skohlasstundâ teem atlits wairak laika preeksch praktigas rehki-
 nashanas. Ohtkahrt schi katkisme teem geldehs par muhki-
 seri, kas jau sawu rehkinaschanas skunstes atslehgu pasaudeju-
 schi; sawu rehkinaschanas mahzeschanni peemirfuschi. Ta tohs
 atgahdinahs, kas katrâ weetâ darams. Treschkahrt schi katkisme
 derehs ari teem, kam naw eespehshanas nedz laika bijis reh-
 kinahk mahzitees. Pehz schahmi pamahzishchanahm teem buhs
 eespehjams kaut kurâ rehkinumu grahmatâ, few peesawinaht
 rehkinaschanas pirmas finaschanas. It ihpaschi deriga ta buhs
 preeksch tautas skohlahni, tadehk zeredams, ka skohlmeisteri un
 skohlasbeherni winu labprahf hanemis, es tai faku: Ar Deew!
 In malling malokal mit adi idot n zlin saldost roj iligau
 mi arizomu istrot ang iol arzisimuloi mi **F. Mekon.**
 Unz roten jonsz lig mit dorosz olioq nidi li chlesz arizom
 zuj ekonidorg uszli ishleru mit jecz shellop arizomu dorosz
 edurz sonochjanilhet hgaloz amulherqet mi hmarzige mazzuhed
 leonan man mazzuhed. Sonchanssi mazus amulherqet
 mazzuhed osmogrisz hat et mi doroszissi mazzet nizur olioq
 slymisi mazzuhed on brido mi et eipgesz mazzuhed emulherqet
 amulherqet hmarzige nizur li; nizur mazzuhed mazzet et mazzuhed

nindan utimāndasdiri

utināndas in sānudānīlār off

nindan utimāndasdiri

sānudānīlār utināndas off

Ekschitura rahditajs.

Pirma nodala.

Lappu pušē.

No ūskaitiščanas

1

Obtra nodala.

No ūpareem

1

Trescha nodala.

No ūtaitleem

2

Zeturta nodala.

No rehliniščanas wišpahrigi

4

Peekta nodala.

No ūskaitiščanas ar weenadu leetu ūtaitleem

4

Sesta nodala.

No atskaitiščanas ar weenadu leetu ūtaitleem

6

Septita nodala.

No wairoščanas ar weenadu leetu ūtaitleem

8

Aſtota nodala.

No dalisčanas ar weenadu leetu ūtaitleem

11

Dewita nodala.

No ūskaitiščanas ar neweenadu leetu ūtaitleem

14

Desmita nodala.

No atskaitiščanas ar neweenadu leetu ūtaitleem

16

Weenpadſmita nodala.

No wairoščanas ar neweenadu leetu ūtaitleem

16

Diwpađſmita nodala.

No dalisčanas ar neweenadu leetu ūtaitleem

17

Trihspadsmita nodala.

No rehkinañchanas ar daluskaitleem - - - - - 18

Tschetrpadsmita nodala.

No daluskaitlelu jaßkaitishchanas - - - - - 19

Peezpadsmita nodala.

No daluskaitlelu atskaitishchanas - - - - - 21

Seschpadsmita nodala.

No daluskaitlelu wairoshchanas - - - - - 22

Septinpadsmita nodala.

No daluskaitlelu dalishchanas - - - - - 23

Astonpadsmita nodala.

No rehkinañchanas ar desmitdalu skaitleem - - - - - 24

Dewinpadsmita nodala.

No jaßkaitishchanas ar desmitdalu skaitleem - - - - - 27

Diwdesmita nodala.

No atskaitishchanas ar desmitdalu skaitleem - - - - - 28

Diwdesmit pirma nodala

No wairoshchanas ar desmitdalu skaitleem - - - - - 28

Diwdesmit ohtra nodala.

No dalishchanas ar desmitdalu jaßkaitleem - - - - - 30

Pirma nodala.

No ſkaitiſchanaſ.

- 1) Kas ir ſkaitiht? Skaitiht ir ſkaitlam ſkaitlus peſawinaht.
- 2) Ar kahdu ſkaitli ſkaitiſchana eehahkahs? Ar weens.
- 3) Ar kahdu ſkaitli ſkaitiſchana pabeidsahs? Skaitiſchanai naw nekahda ihſta gala; ta pabeidsahs beſgalibā.
- 4) Skaiti no weens lihds ſintam! Weens, diwi, trihs, tſchetri, peezi, ſeſchi, ſeptini, aſtoni dewini, deſmit, weenpadſmit, diwpadſmit, trihſpadſmit, tſhetrvadſmit, veezpadſmit, ſeſchpadſmit, ſeptinpadſmit, aſtonpadſmit, dewinpadſmit, diwdeſmit, diwdeſmit weens u. t. j.
Gewehroſchana: Ihſti waijadſetu ſkaitiht: Weens pee deſmit, diwi pee deſmit, trihs pee deſmit u. t. j. bet ihſuma labad ſkaita: weenpadſmit, diwpadſmit, trihſpadſmit u. t. j.

Ohtra nodala.

No zipareem.

- 1) Kas ir zipars? Zipars ir ſkaitlaſihma.
- 2) Zif ziparu ir pawiſam? Dewini.
- 3) Ka tohs noſauz pehz kahrtas? 1 weens, 2 diwi, 3 trihs,
4 tſchetri, 5 peezi, 6 ſeſchi, 7 ſeptini, 8 aſtoni, 9 dewini.
- 4) Ka zipari tohp rafſiti? No augſchās uſ ſemi.
- 5) Zif klaſes zipari tohp eedaliti? Diwās.
- 6) Kahdi zipari ſtahw pirmajā klaſe? Umpahri.
- 7) Kahdi zipari ſtahw ohtrā klaſe? Bahri.
- 8) Kuri ir tee umpahri? 1, 3, 5, 7, 9.
- 9) Kapehz tohs ſauz par umpahreem? Tapehz ka tohs zaur
diweem dalohſt weens atleekahs.
- 10) Kuri ir tee pahruzipari? 2, 4, 6, 8.
- 11) Kadehl, tohs ſauz par pahruzipareem? Tadehl, ka tohs pa
pahreem war iſlift beſ kahda atlukuma.

12) Kas peeder pee teem dewineem zipareem ? Nule, O.

13) Kas ir nule? Neškaitlaſihme, kaſ nosihme tilbaudſ ka nekaſ.

14) Preeksch kam O waijadſiga? Preeksch ſkaitlurindā waijadſigu tukschu weetu iſpildiſchanas.

15) Rahdi zipari, bes teem preekschgahjuſcheem, ta ſaukteem la- teineru zipareem, wehl tohp bruhketi? Neemeru zipari.

16) No kam paſtahw Neemeru zipari? No boſtabeem; jo I ir 1, V ir 5, X ir 10, L ir 50, C ir 100, D ir 500, M ir 1000.

Treſcha nodala.

No ſkaitleem,

1) Kas ir ſkaitlis? Skaitlis ir weens jeb wairak zipari kohpā, kaſ apſihme kahdu leetu wairumu.

2) Rahda ſinaſchana ir waijadſiga lai ſkaitlus riktigi waretu uſrakſtiht un iſſault? Tad waijag ſinaht ziparu kahrtibu; jeb ar ziteem wahrdeem ſakoht, tad jaſing kaſ uſ katras weetas ſtahw.

3) Ra taſ ir ſaprohtams? Taſ ir ta ſaprohtams; ſatrā ziparu- rindā katram ziparam ir ſawa weeta, bet katrai weetai ir ſawa ihpascha wehrtiba.

4) Ra taſ ſiparuwheetas noſauzamas? Pirma, ohtra, treſcha, zeturta, peekta, feſta, ſeptita u. t. j.

5) Kura ir ta pirma weeta? Ta, kaſ ſtahw ſiparū rindas la- bajā puſe; tai blakam uſ kreju puſi ſtahw ohtra weeta u. t. j.

6) Ra ſauz tohs ſiparus uſ pirmas weetas? Weenatneekus.

7) Zif weenatneeku ir pawiſam? Dewini; jo deſmit weenatneeki ir weens ſimtneeks.

8) Ra ſauz tohs ſiparus uſ ohtras weetas? Deſmitneekus;

9) Zif deſmitneeku ir pawiſam? Dewini; jo deſmit ſimtneeki ir weens ſimtneeks.

10) Ra ſauz tohs ſiparus uſ treſhas weetas? Šimtneekus.

11) Zif ſimtneeku ir pawiſam? Dewini; jo deſmit ſimtneeki ir weens tuhktoschneeks.

Ihsakas ſapraſchanas labad jo gruntigi galwā ja-eemahzahs ſkait- lu kahrtibas ſinaſchana ka ſche rakſtihts.

Uſ pirmas weetas ſtahw weenatneeki.

Uſ ohtras weetas ſtahw deſmitneeki.

Uſ treſhas weetas ſtahw ſimtneeki.

Uſ zeturtaſ weetas ſtahw tuhktosch weenatneeki.

Uſ peektaſ weetas ſtahw tuhktosch deſmitneeki.

Uſ feſtaſ weetas ſtahw tuhktosch ſimtneeki.

- Uj ſeptitas weetas ſtahw milion weenatneeki.
Uj aſtatas weetas ſtahw milion deſmitneeki.
Uj dewitas weetas ſtahw milion ſimteneeki.
Uj deſmitas weetas ſtahw milion tuhkuſch weenatneeki.
Uj weenpadſmitas weetas ſtahw milion tuhkuſch deſmitneeki.
Uj diwipadſmitas weetas ſtahw milion tuhkuſch ſimteneeki.
Uj trihſpadſmitas weetas ſtahw bilion weenatneeki.
Uj tſchetrpadſmitas weetas ſtahw bilion deſmitneeki.
Uj peezipadſmitas weetas ſtahw bilion ſimteneeki.
Uj ſeſchpadſmitas weetas ſtahw bilion tuhkuſch weenatneeki.
Uj ſeptinpadſmitas weetas ſtahw bilion tuhkuſch deſmitneeki.
Uj aſtonpadſmitas weetas ſtahw bilion tuhkuſch ſimteneeki.
Uj dewinpadſmitas weetas ſtahw trilion weenatneeki.
12) Kas ir miltons? Tuhkuſchreib tuhkuſch.
13) Kas ir bilions? Milionreib milions.
14) Kas ir trillions? Milionreib bilions.
15) Kas nahk pehz trilioneem? Kwadrillions, pehz kwadrilliona
nahk kwintillions, pehz kwintilliona ſekſtilions, pehz ſekſtiliona ſeptillions,
pehz ſeptilliona oktillions, pehz oktilliona nonillions, pehz nonilliona dezelions
u. t. j.
- 16) Kas wehl pee ſkaitlu uſrakſiſchanas jaſina? Ka tahs ſkai-
lu weetas jarehſkina no labas uſ kreiu puſi, bet ka paſchi tee zipari
ſkaitlu rindā jarakſta no kreias uſ labu puſi eijmoht.
- 17) Zaur fo ſkaitlu iſſaukſchau war few paweeglinaht? Zaur
to, ka ſkaitlu rindā no labas uſ kreiu puſi eijmoht, arween aif trim zi-
pareem aifſleek weenu koma; par prohwı ta:

9,876,543,210,234,561,789.

- 18) Iſſauz to ſkaitli! — Dewini trilioni, aſtoniſimtiſeptin-
deſmitheſchituhkuſchhi un peeziſimtiſchetradeſmittrihs biliioni, diwiſimti-
deſmittuhkuſchhi un diwiſimtiſtriſdeſmittchetri milioni, peeziſimtiſeſch-
deſmitweenſtuhkuſch, ſeptiniſimtiſtondeſmitdewini.

- 19) Ko pee tahdas komatu ſkaitlu iſſaukſchanaſ jacewehro? Ka
pee ohtra, zeturta un ſesta koma ſkaitli iſſauzoht balsi buhs labi peespeeft
un druſku peetureht, bet pee pirma, trefcha un peekta koma, tekoſchi laſiht.

- 20) Kas pee Neemeru ziparu ralſiſchanas un laſiſchanas ihpaſchi
ja-eeweheho? Tas, ka weens maſaks bohkuſtabs leelak-wehrtigakam kreiajā
puſe ſtahwedams nosihme, ka tas leelakais par til daudſ maſaks zif tas
maſakais pats wehrts, un ka atkal kahds maſaks bohkuſtabs leelakam labajā
puſe buhdams nosihme, ka leelais wehl par til daudſ leelaks zif maſais,
pats wehrts. Par prohwı: IV ir 4, bet VI ir 6; IX ir 9 bet XI ir
11; XL ir 40, bet LX ir 60.

21) Waj Neemeru zipari preeksj rehkinaschanas jamahzahs? Ne, bet lai ar teem war apsihmeht kahdas nodalas jeb gada datumus, grahmatas jeb kaut kur zittur.

Zeturta nodala.

No rehkinaschanas wis pahrigi.

1) Kas ir rehkinah. Rehkinah ir zaar sinamu skaitlu palihgu nejinamu skaitlu melleht.

2) Us zif daschadu wihsj zaar sinameem skaitleem nejinamu war melleht? Us tschetrejadu wihsj.

3) Zif rehkinaschanas wihsj tu tad nu ir pawisam? Tschetras.

4) Ka tafs fawz pehz kahrtas? Sasfraitishana, atsfraitishana, wairoshana, dalishana.

5) Kapehz rehkinaschanas deriga? Lai zilweks no ziteem netaptu peekrahpts, lai tas pats fewi un zitus nepeekrahptu, bet zaar aprehkinaschanu fawu lablahshani wairotu.

Peekta nodala.

No saskaitishanas ar weenadu leetu skaitleem.

1) Kas ir saskaitih? Sasfraitih ir wairak mahus skaitlus fawest kohpa eeljch weena skaitla.

2) Ka fawz tohs skaitlus, kuri saskaitami? Tohs fawz sumandus.

3) Ka fawz to skaitlu, karâ tee ziti kohpa fawesti? To fawz sumu.

4) Ar kahdu sihmi saskaitishana tohp apsihmeta? Ar taishnu krujtu +.

5) Kur tas krujts rakstams? Sumandu starpâ, kad tee gul weens ohtram blakam, bet kad tee sumandi stahw weens pahr ohtru, tad tas + jaraksta teem galâ.

6) Ar kahdu wahrdini tas krujts lasams? Ar wairak jeb ari un.

7) Ka tee sumandi riktigi usrakstami? Ta, ka weenatneeks stahw apaksj weenatneeka, dejsmitneeks apaksj dejsmitneeka, simteneeks apaksj simteneeka un ta joprohjam.

8) Kad tee ta usrakstti, ko tad buhs dariht? Tad buhs saskaitih un wispirms strihpini pawilkt apaksj sumandeem.

9) Ka fasskaitischana t̄darama? No augſhas eſahkoht un uſ ſemi eijmoht buhs wiſpirns fasskaitiht tohs weenatneekus, un wimū ſumu parafſtiht apakſch tahs ſtrihpinas, bet kad no teem weenatneekeem iſnahk deſmitneeki, tad tohs buhs peefſaitiht pee deſmitneekem, nu atkal ja- fasskaita tee deſmitneeki, un kad no teem iſnahk ſimtneeki, tad tee pee ſimtneekem peefſaitami, ta tas eet lihds wiſi ſkaitli pehz rindas kohpā fasskaititi.

10) Kas jadara ar 0, kura ſtahw fasskaitamu ſkaitlu ſtarpa? Tai jalez pahri, bej nekahdas ewehroſchanas, bet kad daudj nules, jeb weena pati nule, bej nekahdeem zipareem ſtahw tani fasskaitamā rindā, tad ari tik weenu nuli buhs ſumaſrindā uſrakſtiht.

11) Ka war iſſinaht waj ta fasskaitita ſuma ir riktiga? Dad jataiſa prohwe.

12) Ka tahdu prohwi war taisiht? Diwejadi; weenkahrt zaur to, kad tohs ſumandus wehl reiſi fasskaita, un kad tad tik pat leela ſuma iſnahk, tad waijag buht riktigi; ohtrkahrt un labak war taisiht to dewin- prohwi.

13) Ka ta dewinprohwe taisama? Kad tapat ſumandās ka ſumā tohs ziparus pa dewineem fasskaitoht iſtriſke un kad tapat ſuman- dōs ka ſumā iſnahk weenabs atlikums, tad rehkinums ir riktigs.

14) Saſkaiti ditti 203 — (1) un taisi beigās to dewinprohwil

1469

48*)

1720 — (1)

Trihs un dewini ir diwpadſmit, aſtoni klaht ir diwdeſmit; apakſch weenatneekeem nahk 0, tee 2 deſmitneeki japeeſkaita pee deſmitneekem. Nule un ſeſchi ir ſeſchi, tſchetri klaht ir deſmit, diwi klaht ir diwpadſ- mit; apakſch deſmitneekem nahk tee 2, tas 1 ſimtneeks japarafſta apakſch ſimtneekem; diwi un tſchetri ir ſeſchi weens klaht ir ſeptini; tuhkiſtoſch- neeks ir weens, tapehz tas 1 apakſchā jarafſta. Suma ir weens tuhkiſtoſch, ſeptini ſimti diwdeſmit. Nu jataiſa ta diwinprohwe: 9 uſeet, 1 un 8 ir atfal 9, kas uſeet; 3 un 6 ir 9, uſeet. 4 un 4 ir 8, no teem 2—1 klaht ir 9, — uſeet. 1 Atleek. Atfal ſumā 2 un 7 ir 9, — uſeet, un tapat tik 1 atleek, ta tad rehkinums ir riktigs.

15) Biſ daschadi fatru rehkinumu war rehkinahk? Diwejadi, waj zaur redsamahm ſkaitlusihmehm uſ tahpeles, papihra, jeb rehkinascha- nas galda, waj zaur dohmatahm ſkaitlusihmehm — galwā.

15) Pehz kahdahm gruntsmahzibahm jarehkinia galwasrehkinumi? Pehz tahm paſchahm ka tahpeles rehkinumi, tomehr labi dara, kad galwā, ahtruma un weegluma labad, — pawiſam ohtradi rehkinia neka uſ tahpeles.

17) Ka ta? Pee fasskaitischanas galwā nebuhs eſahkt no labas puſes, no teem weenatneekeem, bet no kreifas puſes, lai tee buhtu deſ- mitneeki, ſimtneeki waj tuhkiſtoſchneeki.

*³) Tee tretni ſpecſtee zipari nosihme, ka wini pee prohwes taisiſchanas ir zaurſtrihlejami.

18) Säskaiti diki galvâ 350! Trihs simti un weens simts ir
128 tschetri simti, preezdesmit un diwdesmit ir septindesmit, nule un astoni ir astoni; sumâ 478.

19) Baur ko säskaitischanas rehkinumi weeglaki un ahtraki if-
rehkinami? Baur weenreis weens palihdseßhanu.

20) Usteiz säskaitischanas weenreis weens!

1	un	2 ir	3	1	un	3 ir	4	1	un	5 ir	6	1	un	7 ir	8
2	"	2 "	4	2	"	3 "	5	2	"	5 "	7	2	"	7 "	9
3	"	2 "	5	3	"	3 "	6	3	"	5 "	8	3	"	7 "	10
4	"	2 "	6	4	"	3 "	7	4	"	5 "	9	4	"	7 "	11
5	"	2 "	7	5	"	3 "	8	5	"	5 "	10	5	"	7 "	12
6	"	2 "	8	6	"	3 "	9	6	"	5 "	11	6	"	7 "	13
7	"	2 "	9	7	"	3 "	10	7	"	5 "	12	7	"	7 "	14
8	"	2 "	10	8	"	3 "	11	8	"	5 "	13	8	"	7 "	15
9	"	2 "	11	9	"	3 "	12	9	"	5 "	15	9	"	7 "	16
10	"	2 "	12	10	"	3 "	13	10	"	5 "	15				

1	un	8 ir	9	1	un	9 ir	10	1	un	10 ir	11
2	"	8 "	10	2	"	9 "	11	2	"	10 "	12
3	"	8 "	11	3	"	9 "	12	3	"	10 "	13
4	"	8 "	12	4	"	9 "	13	4	"	10 "	14
5	"	8 "	13	5	"	9 "	14	5	"	10 "	15
6	"	S "	14	6	"	9 "	15	6	"	10 "	16
7	"	8 "	15	7	"	9 "	16	7	"	10 "	17
8	"	8 "	16	8	"	9 "	17	8	"	10 "	18
9	"	8 "	17	9	"	9 "	18	9	"	10 "	19

Sesta nodala.

No atskaitischanas ar weenadu leetu skaitleem.

- 1) Kas ir atskaitiht? Mäjaku skaitlu no leelaka atnemt.
- 2) Ka sauz to leelaku skaitli, no kura ja-atnem? Minuendi.
- 3) Ka sauz to mäjaku skaitli, kas no ohtra atnemams? To sauz subtraendi.
- 4) Ka sauz to skaitli, kas atleefahs? Atlikumu jeb resti.
- 5) Ar kahdu sihmi apsihme atskaitischanu? Ar guloschu strihpiniu. (—)
- 6) Ka tahda sihme issakama? Mäjak.
- 7) Ka atskaitischanas rehkinumu skaitli u'sräfiami? Ta ka leelakais ir wiixü un mäjakais apakchâ, un ka weenatneeks stahw apakch weenatneeka, desmitneeks apakch desmitneeka un ta joprohjam.

8) Kad minuends ujsrakstihts, subtraends tam apakschā parakstihts, atnemshanas sihmita augschā labajā pušē peelifta un strihpina apaksch subtraenda pawiltta, ko tad buhs dariht? Tad buhs atnemt no labas pušes eesfahkoht, kreisajā pabeidsjot.

9) Taiji kahdu prohwi!

856 — minuends

412 subtraends

444 reste.

10) Ka scho rehkinumu rehkinoh jaſaka? Diwi no ſeſchi paleek tſchetri, weens no peezi paleek tſchetri, tſchetri no astoni paleek tſchetri.

11) Kad minuendzipars leelaks neka subtraendzipars, ka ſchinī prohwē, tad ir weegli maſaku no leelaka atnemt, bet ko lai dara, kad tee abi zipari weenā leelumā? Tad nule apakschā japarakſta; jo tad tik dauds atnem zif ir, tad nekas ne-atleek un pee rehkinashanas to tuſchu weetu ja-ispilda ar nuli.

12) Kad tas atnemams zipars leelaks neka tas no ka buhs atnemt, ko tad lai dara? Tad ja-eet pee tuwaka zipara uſ freisu puſi leeneht.

13) Zif no ta buhs leeneht? Weenu, bet tas weens ir deſmit, tapehž ka ſatra ziparuweeta uſ freisu puſi ir deſmitreis leelaka.

14) Kas to weenu paleenejoh Jadara? Pee ta zipara, no kura tapa leenehts, japeeleek weena punkte, par ſihmi ka tas zipars palizis par weenu maſaks.

15) Kas Jadara ar to weenu, kurſch paleeneschanā tapis par deſmit? Japeefkaita pee ta zipara, no kura newareja atnemt, un tad tikdauds ja-atnem zif subtraendzipars pawehl.

16) Bet kad tas zipars, pee kura ja-eet leeneht, ir nule, ko tad buhs dariht? Tad tai nulei jalez pahri un jaſeen tuhdal pee ta tuwaka zipara, un kad atkal buhtu nule, tad jalez tik tahl, famehr atſneeds ziparu.

17) Kas noteek ar to nuli, kurai eet pahri leeneht? Ta tohp uſſkatita par dewini, tapat ka weens, no ka ir leenehts par nuli tohp uſſkatihits.

18) Labakas ſaprashanas labad iſrehkini diki kahdu prohwefkempeli!

2.103

503

1 600

Trihs no trihs paleek nule, nule no nules paleek nule, peezi no weena newar atnemt, ja eet pee diweem leeneht, atnemu weenu, tas weens ir deſmit, pee ta deſmit tas weens flaht ir weenpadſmit, peezi no weenpadſmit paleek ſeſchi, tas weens japarakſta apakschā; jo no ta neko nebuhs atnemt. Ta tad iſnahf ta reste 1600.

19) Ka war apleezinatees, ka tas rehkinums riktigi iſrehkinahits? Baur prohwes taisiſchanu.

20) Ka pee teem atskaitishanas rehkinumeeem prohwe taisama? Subtraendi un resti buhs saskaitiht kohpā, un tad išnahk tikpat daudš ka minuendi, tad rehkinums riktigs.

Par prohwi:	289.1	—	minuends.
	40 5		subtraends.
	245 6		reste.
	286 1		prohwe.

21) Kas pee atskaitishanas wehl ir waijadsgs mahzeht? Atskaitishanas weenreisweens.

22) Usteiz atskaitishanas weenreisweenu!

2 no 2	paleek 0	3 no 3	paleek 0	4 no 4	paleek 0	5 no 5	paleek 0
2 " 3	" 1	3 " 4	" 1	4 " 5	" 1	5 " 6	" 1
2 " 4	" 2	3 " 5	" 2	4 " 6	" 2	5 " 7	" 2
2 " 5	" 3	3 " 6	" 3	4 " 7	" 3	5 " 8	" 3
2 " 6	" 4	3 " 7	" 4	4 " 8	" 4	5 " 9	" 4
2 " 7	" 5	3 " 8	" 5	5 " 9	" 5	5 " 10	" 5
2 " 8	" 6	3 " 9	" 6	4 " 10	" 6		
2 " 9	" 7	3 " 10	" 7				
2 " 10	" 8						
6 no 6	paleek 0	7 no 7	paleek 0	8 no 8	paleek 0	9 no 9	paleek 0
6 " 7	" 1	7 " 8	" 1	8 " 9	" 1	9 " 10	" 1
6 " 8	" 2	7 " 9	" 2	8 " 10	" 2	10 " 10	" 0
6 " 9	" 3	7 " 10	" 3				
6 " 10	" 4						

Septita nodala.

No wairoshanas ar weenadn leetu ūkaitleem.

1) Kas ir wairoht? Weenu ūkaitli tik daudsreis nemt zil kahdam ohtram ūkaitlim ir weenatneeku.

2) Ar kahdu ūkimi wairoshana tohp apūkymeta? Ar guloschu ūkustu X.

3) Kur tas ūkustis leekams un ka tas iſrunajams? Tas ja-leek starp teem abjeem wairoshanas ūkaitleem un ja-iſruna ar wairak.

4) No zil ūkaitleem pastahw wairoshanas rehkinums! No trim.

5) Ka ūauz tohs ūkaitlus? Wairojamais, wairotajs un iſnahkums.

6) Kurjč ūkars no teem ta nosauzams? Wairojamais ir tas, tas jawairo; wairotajs tas, ar ko wairo un iſnahkums tas, kas zaur wairoshamu iſnahzis.

7) Ka wairośchanas rehkinums usrafstams un no kuras puſes uſ ſuru puſi tas rehkinams? Wairojamais jarafſta wiſpiris, tam labajā puſe japeeleek fruſts X, apakſch wairojama japarafſta wairotajs, apakſch wairotaja japawelk ſtrihpina un tad jawairo no labas puſes eefahkoht uſ kreiſu puſi ejmoht.

8) Wairo prohwes labad trihſſimiſ diwdeſmit weens — ar diwi!

$$\begin{array}{r} 321 \times \\ 2 \\ \hline 642 \end{array} \begin{array}{l} \text{wairojamais} \\ \text{wairotajs} \\ \text{iſnahkums.} \end{array}$$

9) Ka tu to rehkinaji? Es ſaziju: Diwreis weens ir diwi, diwreis diwi ir tſchetri. diwreis trihs ir ſeſchi.

10) Labi, bet kad no kaut kura zipara zaur wairoſchanu iſnahk diwi zipari, ko tad buhs dariht?

No teem diweem zipareem, ihpaſchi nemoht, buhs tas weens deſmitneeks un ohtrs weenatneeks, to weenatneku buhs rafſtiht ſawā weetā, bet to deſmit preeſkaitiht pee naſkamas rindinas iſnahkuma.

11) Wairo prohwes labad dewindeſmit peezi ar ſeſchi!

$$\begin{array}{r} 95 \times \\ 36 \\ \hline 570 \end{array}$$

Sefchireis peezi ir trihsdeſmit, ſeſchireis dewini ir peezeſdeſmit tſchetri un trihs klaht ir peezeſdeſmit ſeptini.

12) Ka wairo ar wairak zipareem? Tapat ka ar weenu ziparu, bet ar to eeweheſchanu, ka pee katra wairodama zipara buhs to pirmu iſnahkuma ziparu parafſtiht winam teefham apakſchā, un tad beigas wiſus iſnahkumus ſaſkaitiht.

13) Wairo prohwes labad 497 ar 563!

$$\begin{array}{r} 563 \\ \hline 1491 \text{ weenatneku} \\ 2982 \text{ deſmitneku} \\ 2485 \text{ ſimtneku} \\ \hline 279811 \text{ kohpā.} \end{array}$$

14) Ko pee wairoſchanas ar nulehm buhs dariht? Kad nules ſtahw ziparu preeſchā, labajā puſe, tad tik buhs wairoht ar teem zipareem un tam iſnahkumam tik bands nules peekahrtzik to pawifam preeſchā ſtahw, bet kad nules ſtahw ziparu ſtarpā, tad par tahm jalez pahri.

15) Wairo 20 ar 30! — 3 reis 2 = 6, diwi nules blaſkam, ir 600.

16) Wairo prohwes labad 4050 ar 306!

$$\begin{array}{r}
 306 \\
 \hline
 24300 \\
 12150 \\
 \hline
 1239300
 \end{array}$$

17) Zaur fo war taiñht prohwı, lai waretu ifſſnaht waj wairoſchanaſ rehkinuma ifnahkumis riktigſ? To gan war dariht zaur ſaſtaitſchamu, kad wairojumu tik daudſreis uſrafſta, zif wairotajam weenatneku, to ari war dariht ar dewinprohwı, bet ta wiſlabaka prohwı ir dalifchana. Kad ifnahkumi zaur wairotaju ifdala, un tik pat ifnahk ſa wairojumā ſtahw tad rehkinumis ir riktigſ;

Par prohwı ta: Wairo 25 ar 6!

$$\begin{array}{r}
 6 \\
 \hline
 \text{Dali to atkal zaur } 6 \quad \boxed{150} \quad 25 \text{ Prohwı.} \\
 12 \\
 \hline
 30 \\
 30
 \end{array}$$

18) Bes kam wairoſchanaſ rehkinumis nemaſ newar eespeht rehkinahſ? Bes wairoſchanaſ weenreisweens gruntigas mahzeſchanaſ galwā.

19) Uſteiz wairoſchanaſ weenreis weenus!

Mafais wairoſchanaſ weenreisweens.

1	reif	1	ir	1	3	reif	1	ir	3	4	reif	1	ir	4	5	reif	1	ir	5	6	reif	1	ir	6
2	"	1	"	2	3	"	2	"	6	4	"	2	"	8	5	"	2	"	10	6	"	2	"	12
2	"	2	"	4	3	"	3	"	9	4	"	3	"	12	5	"	3	"	15	6	"	3	"	18
2	"	3	"	6	3	"	4	"	12	4	"	4	"	16	5	"	4	"	20	6	"	4	"	24
2	"	4	"	8	3	;	5	"	15	4	"	5	"	20	5	"	5	"	25	6	"	5	"	30
2	"	5	"	10	3	"	6	"	18	4	"	6	"	24	5	"	6	"	30	6	"	6	"	36
2	"	6	"	12	3	"	7	"	21	4	"	7	"	28	5	"	7	"	35	6	"	7	"	42
2	"	7	"	14	3	"	8	"	24	4	"	8	"	32	5	"	8	"	40	6	"	8	"	48
2	"	8	"	16	3	"	9	"	27	4	"	9	"	36	5	"	9	"	45	6	"	9	"	54
2	"	9	"	18	3	"	10	"	30	4	"	10	"	40	5	"	10	"	50	6	"	10	"	60
2	"	10	"	20																				

7	reif	1	ir	7	8	reif	1	ir	8	9	reif	1	ir	9	10	reif	1	ir	10
7	"	2	"	14	8	"	2	"	16	9	"	2	"	18	10	"	2	"	20
7	"	3	"	21	8	"	3	"	24	9	"	3	"	27	10	"	3	"	30
7	"	4	"	28	8	"	4	"	32	9	"	4	"	36	10	"	4	"	40
7	"	5	"	35	8	"	5	"	40	9	"	5	"	45	10	"	5	"	50
7	"	6	"	42	8	"	6	"	48	9	"	6	"	54	10	"	6	"	60
7	"	7	"	49	8	"	7	"	56	9	"	7	"	63	10	"	7	"	70
7	"	8	"	56	8	"	8	"	64	9	"	8	"	72	10	"	8	"	80
7	"	9	"	63	8	"	9	"	72	9	"	9	"	81	10	"	9	"	90
7	"	10	"	70	8	"	10	"	80	9	"	10	"	90	10	"	10	"	100

Leelais wairoshanas weenreisweens.

1 reif	11 ir	11	1 reif	12 ir	12	1 reif	13 ir	13	1 reif	14 ir	14
2 "	11 "	22	2 "	12 "	24	2 "	13 "	26	2 "	14 "	28
3 "	11 "	33	3 "	12 "	36	3 "	13 "	39	3 "	14 "	42
4 "	11 "	44	4 "	12 "	48	4 "	13 "	52	4 "	14 "	56
5 "	11 "	55	5 "	12 "	60	5 "	13 "	65	5 "	14 "	70
6 "	11 "	66	6 "	12 "	72	6 "	13 "	78	6 "	14 "	84
7 "	11 "	77	7 "	12 "	84	7 "	13 "	91	7 "	14 "	98
8 "	11 "	88	8 "	12 "	96	8 "	13 "	104	8 "	14 "	112
9 "	11 "	99	9 "	12 "	108	9 "	13 "	117	9 "	14 "	126
10 "	11 "	110	10 "	12 "	120	10 "	13 "	130	10 "	14 "	140

1 reif	15 ir	15	1 reif	16 ir	16	1 reif	17 ir	17	1 reif	18 ir	18
2 "	15 "	30	2 "	16 "	32	2 "	17 "	34	2 "	18 "	36
3 "	15 "	45	3 "	16 "	48	3 "	17 "	51	3 "	18 "	54
4 "	15 "	60	4 "	16 "	64	4 "	17 "	68	4 "	18 "	72
5 "	15 "	75	5 "	16 "	80	5 "	17 "	85	5 "	18 "	90
6 "	15 "	90	6 "	16 "	96	6 "	17 "	102	6 "	18 "	108
7 "	15 "	105	7 "	16 "	112	7 "	17 "	119	7 "	18 "	126
8 "	15 "	120	8 "	16 "	128	8 "	17 "	136	8 "	18 "	144
9 "	15 "	135	9 "	16 "	144	9 "	17 "	153	9 "	18 "	162
10 "	15 "	150	10 "	16 "	160	10 "	17 "	170	10 "	18 "	180

1 reif	19 ir	19	1 reif	20 ir	20
2 "	19 "	38	2 "	20 "	40
3 "	19 "	57	3 "	20 "	60
4 "	19 "	76	4 "	20 "	80
5 "	19 "	95	5 "	20 "	100
6 "	19 "	114	6 "	20 "	120
7 "	19 "	133	7 "	20 "	140
8 "	19 "	152	8 "	20 "	160
9 "	19 "	171	9 "	20 "	180
10 "	19 "	190	10 "	20 "	200

Astota nodala.

No dalishanas ar weenadu leetu skaitleem.

- 1) Kas ir dalih? Dalih ir raudsikt zif daudsreis masaks skaitlis leelakü ee-eet.
- 2) Ar kahdu sihmi dalishanu apsihme? Ar kolonu jeb diwahm punktehm (:).
- 3) Kur ta sihme (:) leekama un fa ta isrunajama? Ta leekama aif ta dalama skaitla un ja-isruna ar eeksch.
- 4) No zif skaitleem pastahw dalishanas rehkinums? No trim.

5) Ka jauz tohs trihs skaitlus? Dalamais, dalitais un isnahkums.

6) Kursch wahrs fatram pefriht? Dalamais ir tas, kas tohp dalihsts, dalitajs tas, zaur lo dala un isnahkums tas, kas zaur dalishchanu isnahzis.

7) Ka dalishchanas rehkinums usrafstams un no kuras puhs tas ja-eesahf rehkinahf? Wispirms ja-usrafsta dalamais, aif ta ja-aissleek ta sihme, tad dalamais ja-eeslehd ar diwahm stahwahm lihnijahm, tad dalamaam preefchâ jarafsta dalitajs, jadala no krejfas puhs eesahfkoht us labu ejmoht un isnahkums jarafsta aif dalama ar to weenâ lihnijâ; par prohwi ta; — 36 : 3.

3	36	12
3		
	6	
	6	

Rehkinohf te ta jaſata: 3 eelsch 3 eet weenreis; jo weenreis 3 ir 3, tad 3 eelsch 6 eet 2 reis; jo 2 reis 3 ir 6. — Augschejâ rehkinumâ 36 ir tas dalamais, 3 tas dalitajs un 12 tas isnahkums.

8) Zaur lo tad dalishhana ihsti isdarama. Zaur to, La isnahkumâ nem kaut kahdu skaitlu kas ar dalitaju wairohts, isnes tikpat daids ka dalamais.

9) Ka war sruht waj tas peenemtais skaitlis ir riktigs? Winsch ir riktigs, kad tas tikpat leels ka dalamais, jeb kad tas par dalamo masaks buhdams ir ari masaks par dalitaju.

10) Ko tad buhs dariht, kad isnahkuma skaitlis israhdahs neriktigs? Kad tas masaks, tad buhs nemt zitu leelaku; ir winsch leelaks, tad buhs nemt masaku, kamehr atrohd to riktigu.

11) Waj wis dalijums weenreisâ jadala? Ja, bet tik tad, kad dalitajs ar dalijumu stahw tahlâ leelumâ, ka isnahkumâ weens pats zipars isnes to starpibu, bet kad ar weenu ziparu dalama sumu naw isnalama, tad eelsch dalama katu ziparu fewischki buhs usskaitht par kahdu sumu un katu ziparu waj skaitlu fewischki zaur masaku ziparu waj skaitli dalihst un to atlakumu pee nahkama skaitla pefskaitiht.

12) Kas jadara, kad no dalijuma schirktais zipars ir masaks nesa pats dalitajs, jeb kad nule stahw zipara weetâ?

Tad pee isnahkuma buhs peerafstiht nuli, un tad dalishchanu west tahlaſ.

13) Kas jadara, kad pee dalishchanas isnahf restie jeb atlakums?

Tad to buhs isnahkumam aifskaitht galâ, bet pus masakâ ziparâ, tad apaksch ta pawilk stribu un apaksch stribpas parafstiht dalitaju; zaur to tad iszelahs galâ skaitla dalas. Par prohwi ta:

274 : 5.

5	274	54	⁴ Atlakums.
		5	Dalitajs.
		25	

Isnahkums nu ſkan: Peezdejmittschetri un tſchetras peektatas.

24

20

4

14) Ka leelaku ziparu jeb skaitli zaur mašaku war ifdaliht?

Tahdā wihsé, ka uſrakſta dalitaju, pawelf tam apakſcha ſtrihipinu un apakſch tahs parakſta dalamo, zaur fo ifzehlahs daufskaitlis. Par prohwi ta: 18 : 19 — 1\$.

15) Ka war ifprohweht wai dalischanas rehkinuma ifnahkums ir riftigs? Zaur to, ka ifnahkumu ar dalitaju wairo un kad ſuma ifnahktik pat leela ka dalijums, tad rehkinums ir riftigs.

16) Ifdali 1500 zaur 160 un taiſi prohwi?

160 | 15.00 | 9 Rehkinums.

16

14 4

9

6

6

150(0) Prohwe.

17) Kapehz tahs nules te pahrſtrihketaſ? Weeglinaschanas un ihjinaſchanas labad; jo talab iſkreiſ pee dalischanas war nules eekſch dalitaja un dalijumu weenpret ohtrahm iſſtrihkelt, peekam rehkinums patura to paſchu wehrtibu.

18) Ko pee prohwes taiſischanas it ihpaſchi nebuhs peemirſt? To resti, kas pee dalischanas atlikuſees, prohwesſumai peefkaitiht:

19) Bes kam dalischanas rehkinumi ne-eephehjami ifrehkinaht?

Bes dalischanas weenreisween ſinaschanas.

20) Uſteiz dalischanas weenreisweenu!

2 eekſch	2 eet	1 reiſ	3 eekſch	3 eet	1 reiſ	4 eekſch	4 eet	1 reiſ	5 eekſch	5 eet	1 reiſ
2 "	4 "	2	3 "	6 "	2	4 "	8 "	2	5 "	10 "	2 "
2 "	8 "	3	3 "	9 "	3	4 "	12 "	3	5 "	15 "	3 "
2 "	6 "	4	3 "	12 "	4	4 "	16 "	4	5 "	20 "	4 "
2 "	10 "	5	3 "	15 "	5	4 "	20 "	5	5 "	25 "	5 "
2 "	12 "	6	3 "	18 "	6	4 "	24 "	6	5 "	30 "	6 "
2 "	14 "	7	3 "	21 "	7	4 "	28 "	7	5 "	35 "	7 "
2 "	16 "	8	3 "	24 "	8	4 "	32 "	8	5 "	40 "	8 "
2 "	18 "	9	3 "	27 "	9	4 "	36 "	9	5 "	45 "	9 "
2 "	20 "	10	3 "	30 "	10	4 "	40 "	10	5 "	50 "	10 "
Geekſch	6 eet	1 reiſ	7 eekſch	7 eet	1 reiſ	8 eekſch	8 eet	1 reiſ	9 eekſch	9 eet	1 reiſ
6 "	12 "	2	7 "	14 "	2	8 "	16 "	2	9 "	18 "	2 "
6 "	18 "	3	7 "	21 "	3	8 "	24 "	3	9 "	27 "	3 "
6 "	24 "	4	7 "	28 "	4	8 "	31 "	4	9 "	36 "	4 "
6 "	30 "	5	7 "	35 "	5	8 "	40 "	5	9 "	45 "	5 "
6 "	36 "	6	7 "	42 "	6	8 "	48 "	6	9 "	54 "	6 "
6 "	42 "	7	7 "	49 "	7	8 "	56 "	7	9 "	63 "	7 "
6 "	48 "	8	7 "	56 "	8	8 "	64 "	8	9 "	72 "	8 "
6 "	54 "	9	7 "	63 "	9	8 "	72 "	9	9 "	81 "	9 "
6 "	60 "	10	7 "	70 "	10	8 "	80 "	10	9 "	90 "	10 "

Dewita nodala.

No ſaſkaitiſchauas ar neweenadu leetu ſkaitleem.

1) Kahda ſtarpiba ir ſtarp weenadu un neweenadu leetu ſaſkaitiſchau? Pee weenadu leetu ſaſkaitiſchauas rehlinumia ir teem ſkaitleem weenada un weena pati noſauſchana, tapehz ari iſnahk tik weena pati ſuma, bet pee neweenadu leetu ſaſkaitiſchauas jaſarehkuina wairak lihdsfahrtigas leetas no maſakas un leelakas wehrtibas un tapehz ari iſnahk wairak ſumas.

2) Kas pee neweenadu leetu ſaſkaitiſchauas it ihpaſchi jaſin? Jaſin, zif no tahm lihdsfahrtigahm maſakahm leetahm iſtaſha weenu leeſaku, par prohwı zif kapeiku eet eekſch rubla, zif mahrzinn eekſch pohda, zif minutes eekſch ſtundas.

3) Kur tahta ſinaſchana atrohdama? Eekſch redukziontabeles.

4) Uſteiz redukziontabeli!

Naudas.

1 rublis ir 100 kapeiki, 1 kapeiks ir 2 graſchi.

Sauſu leetu mehri.

1 tſchetwerts ir 2 oſmini, 1 oſmins ir 4 tſchetweriki, 1 tſchetweriks ir 8 garnizas, 1 garniza ir $2\frac{2}{3}$ ſtohpa. 1 laſts kweeſchu un meechu ir 48 puhri, 1 laſts ruđu ir 45 puhri, 1 laſts ſirnu, auſu un eefala ir 60 puhru, 1 tſchetwerts ir 3 puhri, 1 puhrs ir 6 ſeezini, 1 ſeezinſch ir 9 ſtohpi.

Schkidru leetu mehri.

1 Saroſowais ir 40 weedri, 1 weedris ir 8 kruſchkaſ, 1 kruſchka ir 11 tſcharkas, 1 okshoſs ir 6 enkures, 1 enkure ir 3 weedri, 1 weedris ir 10 ſtohpi, 1 ſtohps ir 4 koſrteli.

Garumamehri.

1 juhdſe ir 7 werſtes, 1 werſte ir 500 ſaſcheni, 1 ſaſchenſ ir 3 arſchini, 1 arſchins ir 16 werſchoki, 1 aſſ ir 6 pehdaſ, 1 pehda ir 12 zelas, 1 zela ir 12 lihnijas.

Platſchamehri.

1 deſetine ir 2400 kwadrat ſaſcheni, 1 puhra weeta ir 25 fa-
pes, 1 kape ir 400 kwadratohlektis.

Laika mehri.

1 gads ir 365 deenas, (ſchaltiſgadā 366) 52 nedelas, 12 mehneſchi. Janwar, Merz, Mai, Juhlı, August, Oktober, Dezember mehne-

ſcheem ir pa 31 deenai, April, Juhni, September, November mehneſcheem ir pa 30 deenalm, Februar mehnesim ir 28, (ſchaltſgadā 29) deenaſ, 1 deena ir 24 ſtundas, 1 ſtunda ir 60 minutes, 1 minute ir 60 ſekundes.

Peefihme. Kad pec rehkinaschanas mehnēs bei wahrda peeminehts, tad tam arween ir 30 deenaſ. Tapat katrai darbanedelai ir tif 6 deenaſ.

Skaitlu puſki.

1 ſchaka ir 60 gabali, 1 kahls ir 30 gabali, 1 meteens ir 3 gabali, 1 balens (papihra) ir 10 rihs, 1 rihs ir 20 grahmataſ, 1 grahmata drukpapihra ir 25 bohgeni, rafkstamapapihra 24 bohgeni, 1 zimere (ahdu) ir 4 dekeri, 1 dekers ir 10 gabali.

Swari.

1 berkowiza ir 10 pudi, 1 puds ir 40 mahrzinas 1 mahrzina ir 96 ſolotniki, 1 ſolotniks ir 96 dali, 1 birkawa ir 20 pohti, 1 pohts ir 20 mahrzinas, 1 mahrzina ir 32 lohtis, 1 lohts ir 4 kwentinas.

Apteekeru swari.

1 mahrzina ir 12 unzes, 1 unze ir 8 drachmes, 1 drachme ir 3 ſkrupeli, 1 ſkrupels ir 20 grani.

5) Ra neweenadu leetu rehkinumi uſrakſtami? Ta, ka tafs weenadi nosauktas leetas nahk ween apakſch ohtras.

6) No ſuras puſes neweenadu leetu jaſkaitijuuui jaſahk rehki naht? No labas puſes.

7) Saſkaiti prohwes labad: 2 birkawas 19 pohti, 16 mahrzinas, 26 lohtis 3 kwentinas; — 5 birkawas, 17 mahrzinas, 15 lohtis; — 15 pohti, 20 lohtis, 1 kwentina, ſinu!

2 birk. 19 pohd. 16 mahrz. 26 loht. 3 kwent.

5	"	17	"	15	"	1	"
—	—	—	—	—	—	—	—
1	1	1	1	1	1	1	1
8	"	15	"	14	"	30	"

Zif ir īnahzis? 8 birkawas, 15 pohti, 14 mahrzinas, 30 lohtis, neweena kwentina.

8) Iſſkaidro ka to ſarehkinaji! 3 kwentini un 1 kwentinſch ir 4 kwentini. Tee 4 kwentini iſnes 1 lohti, tapehž to 1 apakſch lohtim parakſtiju un kwentini weetu pametu tuſſchu. Tahſak: 26 lohtis, 15 lohtis, 20 lohtis un 1 lohts ir 62 lohtis; tad nu 32 lohtis ir 1 mahrzina, tad 62 lohtis ir 1 mahrzina un 30 lohtis.

Tahs 30 lohtis es talab parakſtiju apakſch tahm lohtihm, bet to 1 mahrzinu parakſtiju apakſch mahrzinahm.

Tahlak: 16 mahrzinās, 17 mahrzinās un weena mahrzina ir 34 mahrzinās, tas ir 1 pohds un 14 mahrzinās, tapehz tāhs 14 mahrzinās parakstiju apakšā mahrzinahm, bet to pohdu apakšā pohdeem. Tahlak: 19 pohdi, 15 pohdi un 1 pohds ir 35 pohdi, tas ir 1 birkawa un 15 pohdi tadehl, tohs pohdus parakstiju apakšā pohdeem, bet to birkawu apakšā birkawahm, un tad pehdigi paščas birkawas ūskaitiju.

Desmita nodala.

No atškaitiščanas ar neweenadu leetu ūkaitleem.

1) Ka tee rehkinumi kahrtigi ušrakstami? Tapat ka pee ūskaitiščanas, ka tee ūkaitli, ar weenadu nošauščamu, nahk teesčam weens apakšā ohtra.

2) Ka tee rehkinumi rehkinami? Tapat ka pee ūskaitiščanas no labas us kreisu puši.

3) Ko tad buhs dariht, kad kahdā weetā mimienda nemas naw, jeb kad tas ir mašaks neka subtraends?

Tad buhs pee nahkama ūkaitla weenu paleeneht bet eewehroht, ka tas weens ir tik daudž zik winam ihyti tāhs kahrtas weenatneku.

4) Prohwes labad atškaiti no 5 gadi — 2 gadi, 3 mehneschi, 9 deenas, 12 stundas, 50 minutes!

	12.	3.0.	24.	60
5. gadi	—	mehneschi	— deenas	— stundas — minutes.
2 "	3 "	9 "	12 "	50 "

	12.	3.0.	24.	60
2 "	8 "	20 "	11 "	10 "

5) Ūskaidro, ka to rehkinaji! Man bij 50 minutes ja atnem no neweenas minutes; es tadehl gahju pee stundahm leeneht, bet stundu ari nemas nebij, gahju pee deenahm leeneht, bet deenu nebij, gahju pee mehnescheem leeneht bet mehneschu tapat nebij; pehdigi es paleeneju 1 gadu tas bij 12 mehneschi, no mehnescheem paleeneju 1, tas bij 30 deenas, no deenahm paleeneju 1, tas bij 24 stundas, no stundahm paleeneju 1, tas bij 60 minutes ta tad man wišur bij ko atnemt un wehl palika 2 gadi, 8 mehneschi, 20 deenas, 11 stundas un 10 minutes.

Weenpadšmita nodala.

No wairoščanas ar neweenadu leetu ūkaitleem.

1) Ka tee rehkinumi rehkinami? No labas pušes eehahkoht us kreiso eijmoht.

2) Kas tad jadara, kad zaur wairoshamu tas wairohts skaitlis tapis tik pat leels jeb leelaks neka nahkošham skaitlim ir weenatneku? Tad to zaur wairoshamu isnahkushu sumu buhs zaur tik dauds daliht zif nahkamam skaitlim weenatneku. To resti, ja tahda pee dalishanas atleek, buhs tad rakstiht apakšch tahs pirmas weetas, bet to isnahkumu peeskaitiht pee nahkošha skaitla, kad tas ir iswairohts.

3) Prohwes labad wairo 19 rubli 24 kapeiki ar 7!

19 rubl. 24 kap. × 7.

134 68

4) Labakas sapraščanas labad isskaidro ka to rehkinaji! 24 kapeiki ar 7 wairojohi isnahza 168 kapeikas, bet kad nu 100 kapeikas ir 1 rublis, tad 168 kapeikas zaur 100 dalohi isdewa 1 rubli un 68 kapeikas. Tahs kapeikas kapeiku weetā parakstijis es nu wairoju tohs 19 rublus ar 7, kas isnesa 133 rublus, pee teem peeskaitiju to 1 rubli, kas no kapeikeem zehlees un ta rehkinuma pilnigs isnahkums ir 134 rubl. 68 kap.

Dīwpadsmita nodala.

No dalishanas ar neweenadu leetu skaitleem:

1) Ka tee rehkinumi rehkinami? No freihas puses eesahkoht us labu eijmoht.

2) Ko buhs dariht, kad tas dalamais skaitlis ir mašaks ka tas dalihtais? Tad to zaur wairoshamu buhs pahrwehrst eekšch nahkama skaitla wehrtibas, to nahkama skaitla sumu tai klahit peeskaitiht un tad daliht.

3) Ko buhs dariht ar to resti, kas pee tahdas dalishanas atleekahs? To buhs pahrwehrst eekšch tuwaka skaitla mašakas wehrtibas un pee tahs sumas tad peeskaitiht.

4) Prohwes labad dali 17 pohdi, 16 mahrzinās, 14 lohtis zaur 8!

17 pohd. 16 mahrz. 23 loht.
8) 2 pohd. 4 mahrz. 19 loht.

5) Labakas sapraščanas labad isskaidro, ka to isrehkinaji! 8 eekšch 17 eet 2 reis. Tee 2 ir pohdi, tohs es talab parakstu apakšch teem pohdeem. To 1 atlīrušcho pohdu es taisiju par mahrzināhm ar 20 wairodamās, tadehl, ka pohdā, ir 20 mahrzinās. Pee tahm 20 mahrzināhm es peeskaitiju tahs 16, ka nu pawīšam isnahza 36 mahrzinās. Nu es tahs daliju zaur 8 un tas gahja 4 reis un isdewa 42. Tahs 4 isnahkushas mahrzinās es nu parakstu apakšch tahm mahrzināhm, bet tahs atlīrušchahs 4 man ar 32 wairojohi jataiža par lohtim, kas isnes 128 lohtis, pee tahm japeeskaita tahs 24 lohtis, kas isnes 152 lohtis. Tahs zaur 8 dalohi eet 19 reis, ta tad nu isnahza 2 pohd. 4 mahrz. 19 loht.

0312024469

Trihspadsmita nodala.

No rehkinaschanas ar datu skaitleem.

1) Kas ir datuslaitlis? Skaitlis, kas ir masaks neka weens wehels.

2) Eksch zif dalahm katru leetu war sadalih? Eksch zif til ween patihf.

3) No kam pastahw dalas skaitlis? No diweem skaitlineem un weenas strihpinas starp teem.

4) Ka hauz to ziparu jeb skaitlu wirs tahs strihpinas? To hauz skaitneku.

5) Ka hauz to ziparu jeb skaitlu apaksch strihpinas? To hauz teizeju.

6) Rapehz to ziparu jeb skaitli wirs strihpinas hauz par skaitneku? Tapehz ka winsch skaita zif tam dalasslaitlim to datu.

7) Rapehz to ziparu jeb skaitli apaksch strihpinas hauz par teizeju? Tapehz, ka winsch teiz zif dalas tas meselais dalihts.

8) Zif daschadi ir datuslaitli? Trijadi: ihsti, ne-ihsti un dubulti.

9) Kursch ir ihsts datuslaitlis? Tas, kura skaitneeks ir masaks neka tas teizejs, par prohwi: $\frac{1}{4}, \frac{2}{4}, \frac{3}{4}, \frac{4}{4}$.

10) Kursch ir ne-ihsts datuslaitlis? Tas, kura skaitneeks ir leelaks neka tas teizejs, par prohwi: $\frac{1}{2}, \frac{3}{2}, \frac{5}{2}, \frac{7}{2}$.

11) Rahdi ir tee dubultdaluslaitli? Tee, kureem ir weens skaitneeks, het dimi teizeji: $\frac{1}{4}, \frac{1}{8}, \frac{1}{16}, \frac{1}{32}, \frac{1}{64}$.

12) Ka ne-ihstu datuslaitlus war pataisih pa ihsteem? Kad tohs skaitneekus isdala zaur winu paschu teizejeem, par prohwi: $\frac{1}{4}$.

4514.

1

13) Kas isnahf zaur tahdu pahrtaisishamu? Weheli un ihsti datuslaitli.

14) Ka dubult datuslaitlus war pataisih pa ihsteem? Kad tohs abus teizejus weenu ar ohtru wairo; to zaur tam isnahkuschu sumu, apaksch ta pascha pirma skaitneeka peenem par jaunu teizeju, par prohwi:

$\frac{2}{3}$ ir $\frac{1}{3}$,

15) Kas ir jaunks skaitlis? Skaitlis, kas pastahw no wehleem un dalahm, par prohwi: $2\frac{1}{2}, 3\frac{1}{2}, 4\frac{1}{2}$.

16) Ka tahdus war eeriakteh par datuslaitleem? Kad to wehelu ar datuteizeju wairo, to skaitneku pee tahs sumas peeskaita tad to sumu peenem, (tam pascham bijuscham teizejam) par jaunu skaitneku, par prohwi: $2\frac{1}{2}$ ir $\frac{1}{2}$.

17) Ka weseli skaitli tohp pataishti par ne-ihsteem daluska:tseem? Kad zaur wairoshamu tohs wefelus taisa par dalahm, par prohwi; 5 weseli pahrwehrt eelsch zeturtdalahm; zaur fo isnahf $\frac{2}{4}$; jo weenam wejelam ir $\frac{4}{4}$, $\frac{5}{5}$ tad ir tschetreiss tik dauds, tas ir $\frac{2}{4}$.

18) Ka wefelus skaitlus war pataishti par ihsteem daluska:tleem? Kad tohs zaur leelakeem skaitleem dala, neka tee pašchi ir.

19) Ka tahda dalischana tohp isdarita? Tas leelakais skaitlis tohp parafstihits apaksch masaku un winu starpā eewilkta ta dalustrihpina, par prohwi: 9 isdali zaur 10 ir $\frac{1}{6}$.

20) Zaur fo daluska:tlus war uszelt jeb ihsinahf? Zaur to, ka skaitneku un teizeju isdala zaur weenu un to pašchu ziparu jeb skaitli, par prohwi $\frac{4}{2}$ zaur 4 dalohit jeb uszeloht isnahf $\frac{1}{2}$.

21) Waj pee tahdas daluska:tlu ihsinashanas pati leeta nepašande fo no ſawas wehrtibas? Nebuht ne; jo pehz patlaban israhditas prohwes runajoht, tas ir weenalga, waj weens ahbols ir ſagreests 12 ſchkehlēs un man ir 4 no tahm jeb tas pats ahbols ir ſagreests 3 weenadās ſchkehlēs un man ir weena no tahm.

22) Ka leelakus daluska:tlus uſſkatoht war nojehgt zaur kahdeem skaitleem tee buhtu paihſinajami? Kad tee pabeidsahs uſ ūmpahru zipareem 3, 5, 7, 9, tad tee ari ar ūmpahru ziparu, wiſ wairak zaur to masaku ir pa-ihsinajami. Kad skaitneks un teizejs pabeidsahs uſ pahruska:tleem 2, 4, 6, 8, tad ari ar pahru ziparu un wiſ wairak zaur to masaku, tas daluska:tlis ir pa-ihsinams. Kad tas pabeidsahs uſ 0 jeb 5, tad tas arween zaur 5 ir pa-ihsinams, bet kad beigās stahw wairak nules, tad paihſinashana labaki isdarana, kad nules pret nulem iſſtihle.

23) Ka tas pa-ihsinashanas skaitlis ir mellejams, kad to pehz tahm patlabam minetahm ſkunſimahzibahm newaretu atrast? Tad buhs to dakasska:tlia teizeju isdaliht zaur wina skaitneku un kad tas bes atlku:ma useet, tad tas isnahlkums ir tas pa-ihsinashanas skaitlis, bet kad atleek reſte, tad to patlaban bijschhu dalitaju buhs peenemt par dalamu un to reſti par dalitaju un ta joprohjam arween zaur to jaunu reſti dalihit, kamehr tas skaitlis useet. Tas skaitlis eelsch ka ta beidsama reſte useet ir tad tas pa-ihsinashanas skaitlis, bet kad beigās weens atliltu, tad tas skaitlis ne zaur fo naw pa-ihsinams.

— 19 —

Iſhetrapadſmita nodala.

No daluska:tlu ſaſkaitiſchanas.

1) Kahdns daluska:tlus til weenigi war ſaſkaitiſthit? Tohs weenwahrdigus, tas ir, tohs kureem weenabi teizeji, par prohwi puſes

ar pufem, treschdalas ar treschdalahm, zeturtdalas ar zeturtdalahm, peektidas ar peektidalahm un ta joprohjam.

2) Ka tad ta saskaitishana pee weenwahrdigeem daluskaitleem tohp isdarita? Tee skaitneeki tohp tapat saskaititi, it ka pee wejeleem skaitleem, un wineem wiseem kohpa par teizeju paleek weens bijis teizejs, bet kad zaur tam isnahf ne-ihsis daluskaitlelis, tad buhs to eerikteht jeb pataisihf par ihstu (jauktu) skattli, kas zaur to noteef, kad skaitneeki isdala zaur sawu teizeju, par prohwi $\frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{4} = \frac{9}{12} = 1\frac{1}{4}$.

3) Bet ko buhs dariht ar teeni neweenwahrdigeem daluskaitleem, kas ir jaaskaita? Tohs buhs taisiht weenwahrdigus.

4) Ka tohs taisa weenwahrdigus? Kad wimis sawed apaksh weena teizeja.

5) Ka tas teizejs tohp nosaults? Generalteizejs.

6) Kursch no wairak daluskaitleem ir tas generalteizejs? Tas, eeksh kura tee ziti teizeji bes restes useet.

7) Ka to generalteizeju war atrast? Kad zitus wifus minetus teizejus weenu ar ohtru wairo, tad ta juma, kas zaur to wairoshamu isnahf, ir generalteizejs. Ta par prohwi eeksh $\frac{1}{2} \frac{1}{3} \frac{1}{4} \frac{1}{5}$, tee teizeji ir 2, 3, 4, 5, bet kad nu 2 reis 3 ir 6, 4 reis 6 ir 24 un 24 reis 5 ir 120, tad nu pee teem teizejeem 120 ir generalteizejs.

8) Waj zaur tahdu wairoshamu tas generalteizejs kahdreiñ ne-isnahf par leelu? Isnahf gan, it ihpaschi, kad dauds daluskaitleli weenwahrdigi taisami.

9) Ko tad buhs dariht, lai tas generalteizejs newaijadsgigi leels ne-ihuahktu? Tad buhs papreelsh tohs prastus teizejus raudsilt pa-ihsinahf jeb uszelt, un tad tohs zaur paishinashamu isnahkuslus skaitlus weenu ar ohtru wairoht, zaur ko tad isnahf tas paishinatais generalteizejs.

10) Waj parleels generalteizejs rehkinumam ko skahde? Ne, bet tas dara leelaku darbu un laika laweshamu, tapehz ari to rauga pa-ihsinahf.

11) Rangi no teem jau prohweteem daluskaitleem $\frac{1}{2} \frac{1}{3} \frac{1}{4} \frac{1}{5}$ generalteizeju, mekleht zaur pa-ihsinashamu!

2 | 2, 3, 4, 5 | 2×3 = 6. 2×6 = 12. 5×12 = 60.

3, 2, 5

12) Zif leels nu ir tas generalteizejs? 60, un tas ir rittigs, jo 2, 3, 4, 5 eeksh 60 useet bes restes, ta pat ka eeksh 120.

13) Kad generalteizejs ir atrasts, ka tad zaur wina valihgi tohs saskaitamus daluskaitlelis war taisiht weenwahrdigus? Tahda wijs, ka generalteizeju isdala zaur satru prastu teizeju jewishki; to isnahkumu tad wairo ar ta skaitla skaitneeki. Katrs gala isnahkums ir tad ta generalteizeja skaitneeks. Tohs skaitneeks buhs tad saskaitiht un wineem wiseem kohpa parteizeju paraksiht generalteizeju, un kad zaur tam isnahjis ne-ihsts daluskaitlelis, tad to buhs pataisihf par ihstu daluskaitleli.

14)	Saskaiti prohwes labad	$\frac{1}{2} + \frac{3}{8}$	on sind atskaitis dal 2 2, 3 12 generalteizejs.
		$\frac{3}{8}$	9
		$\frac{3}{8}$	10
		$\frac{1}{2}$	19 1, $\frac{1}{2}$
			12

15) Iskaidro, ka to dariji? Man bij ja-skaita $\frac{1}{2}$ ar $\frac{3}{8}$. Kad tee nu ir newenwahrdig, tad man tee jataisa weenwahrdig un tadehs jamekla generalteizejs. Tohs abus teizejus 4 ar 6 wairojoht generalteizejs buhtu bijis 24, bet es tohs raudsiju pahsinaht zaur 2, kas eeksh 4 gahja 2 reis un eeksh 6 trihs reis. Tahdā wihsē man palika tee zipari 2, 2, 3; tohs ween ar ohtru wairojoht isnahza 12, kas ir tas wajadsi gais generalteizejs. Nu es to generalteizeju daliju zaur pirma dalasskaitla teizeju, kas ir 4. 4 eeksh 12 gahja 3 reis. Tohs 3 es wairoju ar ta pascha skaitla skaitneku, kas ir 3. Zaur to man isnahza 9, tas ir 9 — 12 dalas; jo $\frac{1}{2}$ ir tikpat dauds $\frac{1}{2}$. Nu es atkal generalteizeju daliju zaur ohtra dalasskaitla teizeemu, kas ir 6. 6 eeksh 12 gahja 2 reis; tohs diwi atkal ar tahs paschas dalas skaitneku, kas ir 5, wairoju un zaur to man isnahza 10, tas ir $\frac{1}{2}$; jo $\frac{5}{6}$ pebz wehrtibas ir tikpat dauds $\frac{1}{2}$. Pehdigi es skaittijū 9 un 10 diwpadsmiit dalas, zaur ko isnahza $\frac{1}{2}$, un kad tas ir weens ne-ihsts daluskaitlis, tad isdaliju skaitneku zaur teizeju, un ta isnahza $1\frac{1}{2}$ zaur ko tas rehkinums ir gataws un riktings.

16) Labi, tahdā wihsē wiſi daluskaitli skaitami, bet kad lihds ar teem ari weseli skaitli ja-skaita ko tad buhs dariht? Tad buhs pirms skaitiht dalas, tad weselus un pee teem peeskaitiht tohs wese lohs, kas isnahkuschi no dalahm.

Peezpadsmita nodala.

No daluskaitlu atskaitišchanas.

1) Kad tik ir eespehjams daluskaitlus atnemt no daluskaitleem? Kad tee ir weenwahrdig, tas ir, kad minnendim un subtraendim ir weenadi teizeji.

2) Zif daschadas war buht daluskaitlu atskaitišchanas usdohschanas? Tchetrejadas.

3) Rahdas tahs ir? Pirmkahrt, kad ja-atskaita weenwahrdigis no weenwahrdigis; ohtrkahrt, kad ja-atskaita newenwahrdigis; trejkahrt,

kad ja-atſkaita dala no weſela ſkaitla, zeturtkahrt, kad leelaka dala ja-atſkaita no maſakas un klaht no weſela ſkaitla.

4) Kas jadara pee weenwahrdigu dalu ſkaitlu atſkaitiſchanas? Ja-atnem ſkaitneeks no ſkaitneeka un teizejs japamet ne-aifkarts, par prohwi: $\frac{7}{10} - \frac{3}{10}$

$$\frac{4}{10} = \frac{2}{5}$$

5) Kas jadara pee neweenwahrdigu daluſkaitlu atſkaitiſchanas? Tee jataifa weenwahrdigu, un tad tapat ſkaitneeks no ſkaitneeka ja-atnem un teizejs ja-atſtahj ne-aifkarts, par prohwi $\frac{1}{3} - \frac{2}{3} = \frac{1}{2}$

$$\begin{array}{r|rr} \frac{1}{3} & 9 \\ \frac{2}{3} & 8 \end{array}$$

6) Kas jadara pee dalasskaitla atnemſchanas no weſela ſkaitla? Tad tas weſels ſkaitlis jaſaleek eekſh tik pat daudſ dalahm zif leels ir dalasskaitla teizejs un tad ja-atnem ſkaitneeks no ſkaitneeka, par prohwi $2 - \frac{1}{2} = \frac{1}{2} = 1\frac{1}{2}$.

7) Kas jadara, kad dalasskaitlis ja-atnem no maſakas dalaſ un weſela ſkaitla? Papreekſh tee daluſkaitli japatiaſa weenwardigi, tad no ta weſela ſkaitla ja-atnem weens, tas jaſaleek tik daudſ dalas zif leeli to ſkaitlu teizeji, tad tafs weſela ſkaitla dalaſ japeeſkaita pee minuenda ſkaitneeka, un tad jaatwell ſkaitneeks no ſkaitneeka, par prohwi:

$$1\frac{1}{2} - \frac{3}{10} | 6$$

$$\frac{1}{2}3 + 6 = 9$$

$$\frac{3}{2}4 \quad 4$$

$$\frac{3}{2}8$$

Sefchpadſmita nodala.

No datuſkaitlu wairoſchanas.

1) Kas jadara, kad datuſkaitlis ar weſelu, jeb weſels ar datuſkaitli jawairo? Tad ar weſelu ſkaitli jawairo dalaſ ſkaitneeks un iſnahkums, jadala zaur dalasteizeju, par prohwi $\frac{1}{6} \times 6$

$$\begin{array}{r|l} 305 \\ 30 \end{array}$$

2) Kas jadara, kad diwi datuſkaitli weens ar ohtru jawairo? Tad jawairo ſkaitneeks ar ſkaitneeku un teizejs ar teizeju un pehdigi tapat weens la ohtrs jarauga zelt jeb maſinahf, par prohwi: $\frac{2}{3} \times \frac{4}{3} = \frac{8}{9} = \frac{1}{2}$.

3) Kas jadara, tad wairak fa diwi daluskaitle weens ar ohtru jawairo? Tad wisi skaitneeki un wisi teizeji weens pehz ohtru kohpā jawairo, jeb labak papreelsch jarauga zaur issstriheshanu skaitneekus pret teizejeem un teizejus pret skaitneeleem uszelt un tad, tad wairak fa weens zipars atleek eelsch skaitneeleem un teizejeent, tohs weenu ar ohtru wairoht, par prohwi:

$$\frac{1}{2} \times \frac{3}{4} \times \frac{8}{9} \times \frac{9}{10} = \frac{1}{5}$$

4) Kas jadara, tad jaukts skaitlis ar weselu skaitli jawairo? Tad buhs to jauktu skaitli eerikteht un tad rehkinahf ka pirmā prohwē rahdihts, par prohwi: $3\frac{1}{2} = \frac{7}{4} \times 7 = 1\frac{1}{4}^5 = 26\frac{1}{4}$.

5) Kas jadara, tad jaukti skaitli weens ar ohtru jawairo? Tad tohs buhs eerikteht jeb pahrwehrst par ne-ihstahm dalahm, un tad wairoht skaitneku ar skaitneku un teizejn ar teizeju, par prohwi:

$$\frac{4\frac{1}{2}}{2} \times \frac{3\frac{1}{2}}{3} = \frac{15}{8} = 17\frac{1}{8} = 17\frac{1}{2}$$

6) Kas jadara, tad jaukts skaitlis jawairo ar ihstu daluskaitle? Tad jauktais skaitlis jaeerikte un jawairo fa daluskaitleis ar daluskaitlei, par prohwi:

$$\frac{3\frac{1}{3}}{\frac{1}{3}} \times 5 = \frac{10}{3} : 3 = 16\frac{2}{3}$$

Septimpadsmita nodala.

No daluskaitlei dališchanas.

1) Ka dala daluskaitlei zaur weselu? Teizeju wairo ar to weselu skaitlu un skaitneku atstahj ne-aiskartu, par prohwi: $\frac{5}{6} : 2 = \frac{5}{12}$.

2) Ka dala weselu zaur daluskaitlei? Teizeju wairo ar weselu skaitli un to isnahkumu dala zaur skaitneku, par prohwi:

$$\begin{array}{r} 7 : \frac{4}{3} \\ \hline 4 | 35 | 8\frac{1}{3} \\ | 32 \end{array}$$

3) Ka dala ihstu daluskaitlei zaur ihstu daluskaitlei? To dalitaju apgreesch apkahrt, tas ir to skaitneku pataifa par teizeju un teizeju par skaitneku, tad wairo tohs ween ar ohtru, par prohwi: $\frac{4}{3} : \frac{2}{3}$

$$\frac{\frac{4}{3} \cdot \frac{2}{3}}{4 \times 2} = \frac{3 \times 3}{4 \times 2} = \frac{9}{8} = 1\frac{1}{8}$$

4) Ka dala jauktu skaitli zaur weselu? To jauktu skaitli eerikte, tad teizeju wairo ar to weselu skaitlu un skaitneku atstahj ne-aiskartu, par prohwi:

15 $\frac{1}{2}$: 4

$$\frac{6}{4} : 4 = \frac{3}{2} = 3\frac{1}{2}.$$

5) Ka jadala weseli skaitli zaur jauktiem? To jauktu skaitli ja eerikte, tad teizejs jawairo ar weselu skaitlu un isnahkums jadala zaur skaitneku, par prohwi:

14 : 3 $\frac{1}{2}$

$$\frac{2}{1} : 14 = \frac{1}{7} = 4.$$

6) Ka jadala jauktu skaitlis zaur ihstu dalu skaitli? To jauktu skaitli buhs eerikteht, to dalitaju apgreest un tad wairoht skaitneku ar skaitneku un teizeju ar teizeju, par prohwi:

2 $\frac{5}{8}$: $\frac{3}{2}$

$$\frac{17}{8} : \frac{3}{2} = \frac{5}{2} = 4\frac{1}{2}.$$

7) Ka jadala ihsts dahuksaitlis zaur jauktu skaitli? To jauktu skaitli buhs eerikteht, to dalitaju apgreest un tad wairoht skaitneku ar skaitneku un teizeju ar teizeju, par prohwi:

$\frac{5}{3} : 3\frac{1}{2}$

$$\frac{5}{3} : \frac{7}{2} | \frac{5}{3} : \frac{7}{2} = \frac{10}{21}.$$

8) Ka jadala jauktu skaitli zaur jauktu skaitli? Abi skaitli ja eerikte, dalitais ja-apgreesch un jarehkina ka jau patlaban rahdihts.

Astonpadsmita nodala.

No rehkinaschanas ar dešmitdalu skaitleem.

1) Kas ir dešmitdalu skaitli? Dešmitdalu skaitli ir tee, kuru teizeji pastahw tik no weenkahrtigeem dešmitnekeem, ūmtneekeem tuhfstoßchnekeem un ta joprohjam. Turpreti tee daluskaillli, kuru teizeji ir daudskahrtigi, tohp faulti par alaschigeem daluskaittleem.

Prohwes $\frac{1}{12}, \frac{1}{10}, \frac{1}{8}, \frac{1}{6}, \frac{1}{5}, \frac{1}{4}$ ir dešmit dalu skaitli.
 $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}, \frac{1}{6}, \frac{1}{7}$ alaschigu dalu skaitli.

2) Kahda starpiba ir wehl starv alaschigu dalu un dešmitdalu skaitleem? Pee alaschigu dalu skaitleem tohp ušrakſtihts skaitneeks un teizejs, bet pee dešmitdalu skaitleem teizeju ušrakſtiht naw waijadfigs.

3) Kapehz pee teem to teizeju newaijag ušrakſtiht? Tapehz, ka jau no skaitneku pulku war issinaht teizeja leelumu; jo teizejs pastahw arween no 1 un tik daudz nulehm, zif skaitneekam ir ziparu.

(4) Uſrafſti ſahdus deſmitdaļu ſkaitlus bes teizejēem; 0,30. 5,3.
9,07. 5,018. 0,09.

5) Ra tee lašami? 0,30 jalāša: neweens wefsels, 30 ſimtſdalas.

5,3 " 5 wefseli, 3 deſmitſdalas.

9,07 " 9 wefseli, 7 ſimtſdalas.

5,018 " 5 wefseli, 18 tuhkuſtoſchdalas.

0,09 " neweens wefsels, 9 ſimtſdalas.

6) Rapebz pee deſmitdaļu ſkaitleem koma ir waijadsigi? Lai dalas no weſeleem taptu atſchirkta.

7) Kadehl komam kreisajā puſē, weſelu ſkaitlu weenatneeku weetā, nule tohp rafſtiita? Par ſihmi, ka tanī ſkaitlā naw neweena weſela.

8) Rapebz deſmitdaļu ſkaitneeku zipareem kreisajā puſē rafſta nuli jeb nules (009)? Tapebz, lai ſkaitneeku tuhkuſhas weetas taptu iſpilditas, un lai ſkaidri iſrahdiitu zik Leelai (maſai) waijag buht teizeju we hrtibai.

9) Rahdā wehrtibas fahrtibas ſtahw deſmitdaļu ſkaitli? Tapat ka weſelee ſkaitli no koma nemoht, no labas uſ kreisu puſi eijoht, tohp ar iſkatru ziparuweetu deſmitfahrt leelaki, tapat daļu ſkaitneeki no koma ſahkoht un uſ labu puſi eijoht, tohp pee katraſ ziparuweetas deſmitfahrt maſati.

10) Uſrafſti 250 weſeli un 25 tuhkuſtoſchdalas un iſſaki eekſch ta ſkaitla tahs fahrtibas wehrtibas, pebz patlabanminetas pamata mahzibas! 250,025: Weſelā ſkaitli naw neweena weenatneeka, ir 5 deſmitneeki un 2 ſimtneeki. Daļu ſkaitli naw neweena deſmitneeka, ir 2 ſimtneeki un 5 tuhkuſtoſchneeki.

11) Waj deſmitdaļu ſkaitlus war pahrwehrſt par alaſchigeem un alaſchigus daļu ſkaitlus par deſmitdaļu ſkaitleem? War gan.

12) Ra alaſchigu daļu ſkaitlus pahrwehrſch par deſmitdaļu ſkaitleem? Kad ta daļa ſkaitla ſkaitneeku dala zaur wina paſcha teizeju.

13) Ra ſchi daļiſchana ir eespehjama; jo tas ſkaitneeks ir ar ween maſats neka wina teizejs? Tas ir eespehjams, kad ſkaitneekem peekar tik daudz nules — pa weenai — kamehr teizejs eekſch wina uſeet bes ſahda atlīkuma. Kad par prohwi ē ja pahrwehrſch eekſch deſmitdaļu ſkaitleem, tad tas ta iſdarams:

$$8|5.0|0,625 : \frac{1}{8} = 0,625.$$

48

2.0

16

40

40

14) Ka to dariji? Man bij jadala 8 eeksch 5, bet tad 8 eeksch 5 ne-eet, tad isnahkuma weetā peerakstiju weenu 0, kura israhda neweenu wesselu, tapat ari dalamam nuli peekahru, zaur ko nu 8 eeksch 50 eet 8 reis, pee atlikumzipara 2 atkal 0 peekahru, zaur ko nu 8 eeksch 20 eet 2 reis, beigās wehl pee atlikuma 0 peekahru, zaur ko 8 eeksch 40 gahja 5 reis, zaur ko dalishhana usgahja un rehkinums tapa gataws.

15) Waj zaur tahdu nulupeefahrshchanu dalishhana arveen useet? Ne, pee dascheem skaitleem ta nemaj ne-useet.

16) Ko tad buhs dariht? Tad buhs, tad jau kahdas pеezas, fеschas nules dalamam peekahrtas un dalishhana wehl ne-useet, rehkinumu noraut, un isnahkuma nepabeigta galā peelikt zit nezik punktinas, par sihmi, ka ta dalishhana ne-useet, Tas dalishhanas atlikums ir gauschi mas un tapehz paleek ne-eewehrojams.

17) Patlaban minetai pamamatamahzibai par redsamas isskaidroschanas prohwı, pahrwehrt $\frac{2}{3}$ eeksch desmitdalu skaitleem!

3 | 2.0 | 0,66666

1 8

2.0

1 8

2.0

1 8

2.0

1 8

2.0

1 8

2.0

1 8

2 besgaligs atlikums.

18) Ka desmitdalu skaitlus war pahrwehrst par alashigu datu skaitleem? Kad teem atmet tohs wesselus jeb winu weetā stahwoſchu 0, tapat ari tаhs teem dalusskaitla skaitneeka zipareem freijajā puſe stahwoſchas nules, un tad usrafija abus, skaitneeku un teizeju, ka tas pee alashigahm skaitlu dalahm arveen darams, bet tad ari, lai pahrwehrstais skaitlis nebuhtu weltkahrtigs, buhs winu tapat skaitneeku ka teizejn, raudſicht zaur kahdu skaitlu uszelt jeb masinahf ka tas trihſpadſmita nodalā, 20. prasifchanā ir rahdihts.

19) Redsamas isskaidroschanas labad pahrwehrt 0,625 par alashigu datu skaitli! 0,625 — $\frac{625}{1000} = \frac{125}{200} = \frac{5}{8}$

Uszelschana: $\frac{625}{1000} = \frac{125}{200} = \frac{5}{8}$

20) Kadehk desmitdalu rehkinaschanas mahziba ir waijadſiga? Tadehk, ka daschās sinaschanas, it ihpaschi eeksch chemijas un ruhmes mehrishchanas mahzibas ſchi rehkinaschanas wiſe tohp bruhketa un labtam, kas to proht.

Dewinpadsmita nodala.

No ſaſkaitiſchanaſ ar deſmitdalu ſkaitleem.

1) Ka deſmitdalu ſkaitli ir ſaſkaitami? Tapat ka weſeli, wee-nadmineſti ſkaitli. Wiſpirms rehkinums ja-uſraſta ta, ka weenatneeks ſtahw apakſch weenatneeka, deſmitneeks apakſch deſmitneeka, ſintneeks apakſch ſintneeka un ta joprohjam, un tad jaſaſkaita no labas puſes eefahkoht uſ kreiſu puſi eijoht. Ta jaſaſkaita ſuma ir tas jauns ſkaitneeks. Bet tas ja-eeweſtro, ka dalaſ no weſeleem zaur koma atſchiramas un tee weſelee, kaſ no dalahm iſnahk, pee weſeleem peefkaitami.

2) Saſkaiti prohwes labad!

0,4

12,003

6,8075

1

19,2105

3) Waj deſmitdalu ſkaitlu ſaſkaitiſchana wehl uſ zitadu wihiſi ir iſdarama? Ne, bet tohs daluſkaitnekuſ war papreelſch taisiht ween-wahrdigus jeb, kaſ tas pats ir, teem doht weenu generalteizeju un tad winus ſaſkaitiht.

4) Zaur fo neweenadus deſmitdalu ſkaitnekuſ war pataiſiht ween-wahrdigus? Zaur nulupeekahrſchanu, kad teem maſakziparu ſkaitleem tildauds nules peekar,zik teem leelakeem ir weetu.

5) Iſſkaidroſchanas labad taisiht to patlaban iſrehkinatu prohwes-rehkinumu weenwahrdigu un tad to ſaſkaiti! —

0,4000

12,0030

6,8075

19,2105

6) Waj tas ir nepeezeſchami waijadſigs tohs ſkaitnekuſ arween taisiht weenwahrdigus? Ne, weeglaki ir rehkinah, kad to nedara; jo tad tahs nules naw japeekar, bet pahrleezinaſchanahs labad tas jadara, lai war redſeht, ka tahs peekahrtahs nules ne-iſtaifa nekahdu ſtarpiju, un ka ari bei winahm rehkinaschana ir riktiga.

7) Uſ kam tas riktigums dibinajahs, ka tapat zaur nulupeekahrſchanu, ka ari bei tam deſmitdalu ſkaitneku ſaſkaitiſchana ir riktiga? Uſ tam, ka zaur nulupeekahrſchanu tas ſkaitneeks, ſawā weetā palildams, gan dabu zita wahrdū bet patura to paſchu wehrtibu. Ta par prohwı iſrehkinata ekſempeli tas zaur ſawahm trim peefahrtahm nulehm, ir

pahrwehrſts par $\frac{1}{1000}$ kas ir tik pat daudſ ka $\frac{1}{10}$; jo kad es pehz dalu uſzeliſchanas mahzibas, atkal ſkaitneelam un ari teizejam tahs trihs pee-kahtahs nules atmietu, tad tas atkal tohp par $\frac{1}{10}$

Diwdesmita nodala.

No atſkaitiſchanas ar deſmitdatu ſkaitleem.

1) Ka deſmitdatu ſkaitli atſkaitami? Tapat ka weſeli ſkaitli, tik tas ihpaschi ja-eewegro, ka weſeli nahk apakſch weſeleem un dalaſ apakſch dalahm.

2) Atſkaiti no 5,87.5	4,53 8	1,33 7	200,51
-----------------------	--------	--------	--------

3) Ka redſams, ſchē daluſkaitli ir weenwahrdigi, bet ka lai atſkaita tahs neweenwahrdigas ſkaitludalaſ? Zaur to, kad tahs zaur nulu peekahrſchani papreeksch pataiſa weenwahrdigas.

4) Prohwes labad atſkaiti no 184,5	184,5.0.0	70,175	114,3 25
------------------------------------	-----------	--------	----------

5) Ka redſams, ſchē minuendim bij masak deſmitskaitli weetas neka ſubtraendim, tadehl fo buhs dariht, kad ſubtrgendifm to ir masak neka minuendim? Tad tapat zaur nulu peekahrſchami ſubtraendim buhs doht tifdaudſ weetas zif ir minuendim.

6) Prohwes labad atſkaiti no	10,210	= 1,0,210
	8,3	= 8,300
		1,910

Diwdesmitpirma nodala.

No wairoſchanas ar deſmitdatu ſkaitleem.

1) Ka deſmitdatu ſkaitli wairojami? Kad jawairo ar tahdu weſelu ſkaitli, kas pastahw no 1 un 0, ka ar 10, 100, 1000, tad waijag tik to koma par tik daudſ weetahm pazelt us Iabo puſi ar zif daudſ nulehm ir wairojams; pee 10 pa weenu meetu, pee 100 pa diwahm weetahm, pee 1000 pa trim weetahm un ta joprohjam.

- 2) Prohwes labad isrehkini schohs trihs rehkinumus!
$1,245 \times 10 = 12,45$	maisjorat of monator
$1,245 \times 100 = 124,5$	al esmatorif (61)
$1,245 \times 1000 = 1245$	

3) Ka redsamis, schè pehdigā rehkinumā koma nemaš nebij jaleek, tadehk fa aif wina narw wairs nefahds zipars: -- bet ko waijadsetu dariht, kad ziparu weetu tik daudz nebuhtu par zif koma jazel us labu puši? Tad tahs truhkstoſchas weetas ja-ijsilda ar nulehm.

- 4) Prohwes labad isrehkini schohs trihs rehkinumus;

$$3,2 \times 100 = 320 \text{ weseli.}$$

$$3,2 \times 1000 = 3200$$

$$3,2 \times 10000 = 32000$$

5) Ko buhs dariht ar tahm nulehm, kas zaur tahdu koma pahrgelschanu paleek wina kreijajā puſe? Ro tahm tahs, kas nu weſeleem nahk kreijajā puſe un tahs, kas us weſelu ſkaitlu weetas par weenu wairak, ka nederigas pawisham atmetamas.

- 6) Prohwes labad isrehkini schohs trihs rehkinumus!

$$0,1 \times 10 = 01 \text{ (0 ja-atmet)} = 1$$

$$0,05 \times 10 = 00,5 \quad " \quad 0,5$$

$$0,007 \times 10 = 00,07 \quad " \quad 0,07$$

7) Ka buhs wairoht ar teeni zipareem, kas nepastahw na weenfahrtigeem deſmitnekeem, ſimitnekeem waj tuhksitoſchneeleem? Ar teem buhs wairoht tapat fa ar weſeleem zipareem, it fa kad tas koma nemaš nebuhtu. Taweeniga ſinachana pastahweelſchtam, kur pehzto koma ſtahdiht; jopee deſmitdalu ſkaitlu wairoſchanas ar weſeleem ſkaitleem tas jaleek zitā weetā, pee deſmitdalu ſkaitlu wairoſchanas ar deſmitdalu ſkaitleem tas jaleek atkal zitā weetā

8) Kur koma jaleek, kad deſmitdalas wairo ar weſelu ſkaitli? Iñahkumā, aif tik dauds weetahm, aif zif weetahm tas wairojumā ir ſtahwejis.

- 9) Wairo 0,52 ar 7 imjra in ſannabjilas us

$$3,64 \quad 7 \quad \text{Simolač je římský měsícový rok. (1)}$$

10) Kur koma jaleek, kad weſelu ſkaitli wairo ar deſmitdalu ſkaitleem? Iñahkumā aif tik dauds weetahm, aif zif weetahm tas wairotajā ir ſtahwejis.

- 11) Prohwes labad wairo 314 ar

$$0,16 \quad 01 : 8,6781$$

$$1884 \quad 07 : 8,6781$$

$$314 \quad 0001 : 8,6781$$

$$50,24$$

12) Kur koma jaleek, kad wairo deſmitdalu ſkaitlus ar deſmitdalu ſkaitleem jeb jauktus ſkaitlus ar jaukteem? Tad koma jaleek aif

tik dauds weetahm zil daluweetu bij abjeem skaitleem kohpā, tapat wairojamam ka wairotajam.

13) Prohwes labad wairo 0,03456 ar 0,00017!

0,00017

0 24192

00 3456

0,00000 58752

14) Ta wis pahriga grunts mahziba pee desmitdalu skaitlu wairoschanas kan: Išnahkumā buhs atkal koma līft aīf tik dauds weetahm, no labas us kreisu puši skaitoht, zil preeskch wairoschanas waj nu wairojamam, wairotajam jeb abeem kohpā bij daluweetu, un kad išnahkumā tik dauds weetu naw, tadehk ka ar nulehm ween netohp wairohts, tad buhs tahs truhkschas weetas ar nulehm išpildiht. Augschejam prohwesrehklinumam ir wairojama skaitli pēezas daluweetas un wairotaja skaitli pēezas daluweetas, ta tad išnahkumā, zaur koma waijadseja atschkirt, desmit daluweetas, bet kad tik pawisham septinas weetas bij išnahkuschas, tad waijadseja galā peekahrt trihs nules lai išnahktu tahs waijadfigas daluweetas, un beigās wehl weenu nuli, kas apsīhme ka naw neweena wesela skaitla.

15) Rapehz tahda koma likschana eeksch išnahkuma ir waijadfiga? Weenkahrt, ta atschkirt dalas no weseleem, ohtkahrt zaur koma atmehchanu pee wairoschanas, tas skaitlis palizis tildauds reijs leelaks zil tam bij daluweetu, tapehz buhs to beigās zaur tikpat dauds datu weetu atschkirkhanu pataisjūt masaku.

Diwdesmit ohtra nodala.

No dališchanas ar desmitdalu skaitleem.

1) Ka desmitdalu skaitli ir dalami? Kad jadala zaur tahdu weshlu skaitlu, kas pastahw no weena un nules. ka ar 10, 100, 1000, tad waijag tik to koma par tik dauds weetahm pazelt ns kreisu puši, zaur zil dauds nulehm ir dalams, pee desmit pa weenu weetu, pee simts pa diwahm weetahm, pee tuhkschos pa trim weetahm un ta japrohjam.

2) Prohwes labad iſrehkini ſchohs trihs rehlimimus!

1875,3 : 10 = 187,53

1675,3 : 100 = 18,753

1875,3 : 1000 = 1,8753

3) Ko buhs dariht, kad tik dauds weetu ne-išnahk, zil preeskch atschkirkhanas waijago? Tahs tuhkschos weetas buhs radiht zaur mili peekahrtshananu.

4) Prohwes labad isrehltini schohs trihs rehlinumus! (b)

1,1876 : 10 = 0,1876

1,1876 : 100 = 0,01876

1,1876 : 1000 = 0,001876

4) Ko buhs dariht, kad ihsts deßmitdalusflaitlis jeb jauktis deßmitdalu flaitlis jadala zaur weselu flaitlu, jeb kad wesels flaitlis jadala zaur ihstu jeb jauktu deßmitdalu flaitli? Tad wairojamais un wairotajs jataifa weenwahrdig, ja-atmet tas koma un tads flaitleem freisajā puſē stahwoſhas nules un tad tapat jadala ſa pee weſeleem flaitleem mahzihts.

5) Zaur ſo wairojamo un wairotaju war pataiſiht weenwahrdigus? Zaur to, kad weenam no teem peekar tik daudſ nules, kamehr abeem ir tikpat daudſ daļuweetas.

6) Redſamas prohwes labad isrehltini tſchetruſ uſdewumus.

a) Dali jauktu flaitli zaur weselu!

Uſdewumus. 6,75 : 5 = 675 : 500. Weenwahrdigums.

Aprehlinumus. 500 | 675 | 1,35 Iſnahkums.

500

1750

1500

2500

2500

b) Dali weselu flaitli zaur jauktu!

Uſdewumus. 16 : 0,02 = 1600 : 2. Weenwahrdigums.

Aprehlinumus. 2 | 1600 | 800 reiſ. Iſnahkums.

16

c) Dali jauktu flaitli zaur jauktu flaitli!

Uſdewumus. 0,145 : 0,08 = 145 : 080. Weenwahrdigums.

Aprehlinumus. 80 | 1,45 | 1,8125 Iſnahkums.

80

650

640

1.00

80

2.00

1 60

400

400

d) Dali daluskaitli zaur wejelu skaitli! ~~andai~~ ~~zaur~~ (4)

0,137 : 12 = 137 : 12000; 81,1

12000 | 137 | 0,01141 . . . 001 : 8781,1

| 13700 | 100,0 . . . 0001 : 8781,1

12000

~~īsd~~ ~~īluoj~~ ~~īdz~~ ~~ālītīnū~~ ~~īdī~~ ~~ālī~~ ~~ālītīnū~~ ~~īdī~~ ~~ālī~~ (1)
ālītīnū ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~
~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~

ālītīnū ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~
~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~

ālītīnū ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~
~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~
~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~ ~~ālītīnū~~

8000 Atlikums.

7) Rāpehž tam rehkinumam ir atstahts atlikums? Rāpehž, ka
kad desmitdalu skaitlu rehkinums, pehz tam kad tam kahdas pēzās, se
īschas leekas nules peekahrtas, wehl ne-useet, ir usskatams par tahdu,
kam ir beigaligs atlikums, tadehk, rehkinums teik norauts un tam par
sīhmi isnahkuma galā peeliktas daschās punktinās. Ta, rehkinuma
atlikumā buhdama dala, tohp par neezigu usskaitita.

8) Kā war finaht, kur desmitdalu skaitlu dalishchanas rindā, tas
koma ir leekams, jeb kur wefeli skaitli pabeidzahs un dalas eesahkahs? —
Tee zipari, kuri dalamā eet bes nekahdas nulupeekahrschanas, ir wejelu
skaitli, un tee, kas isnahkušči zaur mūtu peekahršanu, ir datuskaitli.
Kad dalamais ir masaks neka dalitajs, ka pehdīgā rehkinumā redsams,
tad isnahkumam naw neweena wefela skaitla, bet wina weetā tad buhs
eelikt weenu nuli, par sīhmi, ka naw neweena wefela.

L. 3572